

GRENZELOZE Schelde

NIEUWS

België - Belgique
P.B.
9300 Aalst 1
3/3489

Afgiftekantoor Aalst 1
V.U. Marcel Rijdsams
Akenkaai 2bis
B-1000 Brussel

32

INHOUD

- 2 Frankrijk
Richtschema van de
watergegevens in Frankrijk
- 4 Vlaanderen
'Rivierherstel Leie'
in een notendop
- 5 Vlaanderen
Hoe kijken de natuur-
verenigingen tegen het
plan 'Rivierherstel Leie' aan?
- 6 Nederland
De toekomst voor het
Schelde-estuarium in 2010
in vogelvlucht
- 7 Brussel
De Zenne in Brussel
straks opnieuw zuiver?
- 8 Wallonië
Weldra gezuiverd water in
de landelijke gebieden
- 9 Scheldebekken
Jan Strubbe neemt afscheid
van AWZ
- 10 Vlaanderen
De waterkwaliteit gaat er
in Vlaanderen niet verder
op vooruit
- 11 België
Europa veroordeelt België:
aanpak nitraat is ontoe-
reikend
- 12 Activiteiten in het
Scheldebekken ...

Driemaandelijkse tijdschrift • nummer 32 • augustus - september - oktober 2005

Een uitgave van
Grenzeloze Schelde -
Escaut sans Frontières,
internationaal samen-
werkingsverband
voor de verbetering
en het herstel van het
ecosysteem in en om
de waterlopen van
het Scheldebekken.

Grenzeloze Schelde Nieuws 32 - 4/2005

Frankrijk heeft zijn nationaal systeem van informatie over water grondig hervormd en dit met het oog op de verbetering van de productie, de bewaring en de algemene toegankelijkheid van de gegevens (met betrekking tot de continentale, kust- of grondwateren, de vervuiling door menselijke activiteiten ...). Om het nieuwe waterinformatiesysteem op poten te zetten, wordt er momenteel op bekkenniveau gewerkt aan de redactie van documenten voor de beschrijving en de planning van de werkterreinen: dit zijn de 'schémas directeurs des données sur l'eau', de richtschemata van de watergegevens.

De Kaderrichtlijn Water (KRW) legt de lidstaten rapporteringsverplichtingen op over de evolutie van de milieu-toestanden over het effect van het gevoerde waterbeleid. Frankrijk heeft van de gelegenheid gebruik gemaakt om de meetnetwerken van de toestand van de waterrijke milieus, die moeten aangepast zijn aan de nieuwe vereisten in de richtlijn, door te lichten en een diepgaande hervorming van het informatiesysteem van de nationale wateren door te voeren.

Het is de bedoeling tegemoet te komen aan alle huidige eisen, die deze van de KRW ruimschoots overtreffen: het Verdrag van Aarhus dat een efficiënte toegankelijkheid voor het publiek tot milieugerelateerde informatie bepaalt, internationale conventies en sectoriële richtlijnen die Frankrijk specifieke beoordelingsverplichtingen opleggen (het OSPAR-verdrag voor de bescherming van het Kanaal en de Noordzee, een richtlijn betreffende het stedelijk afvalwater, enz.). Daarnaast moet er voor de toepassing van de kaderrichtlijn niet alleen tegemoet worden gekomen aan de noden van alle wateractoren in het bekken, maar ook aan die van de waterpolitie en het crisismanagement (bijvoorbeeld bij overstromingen).

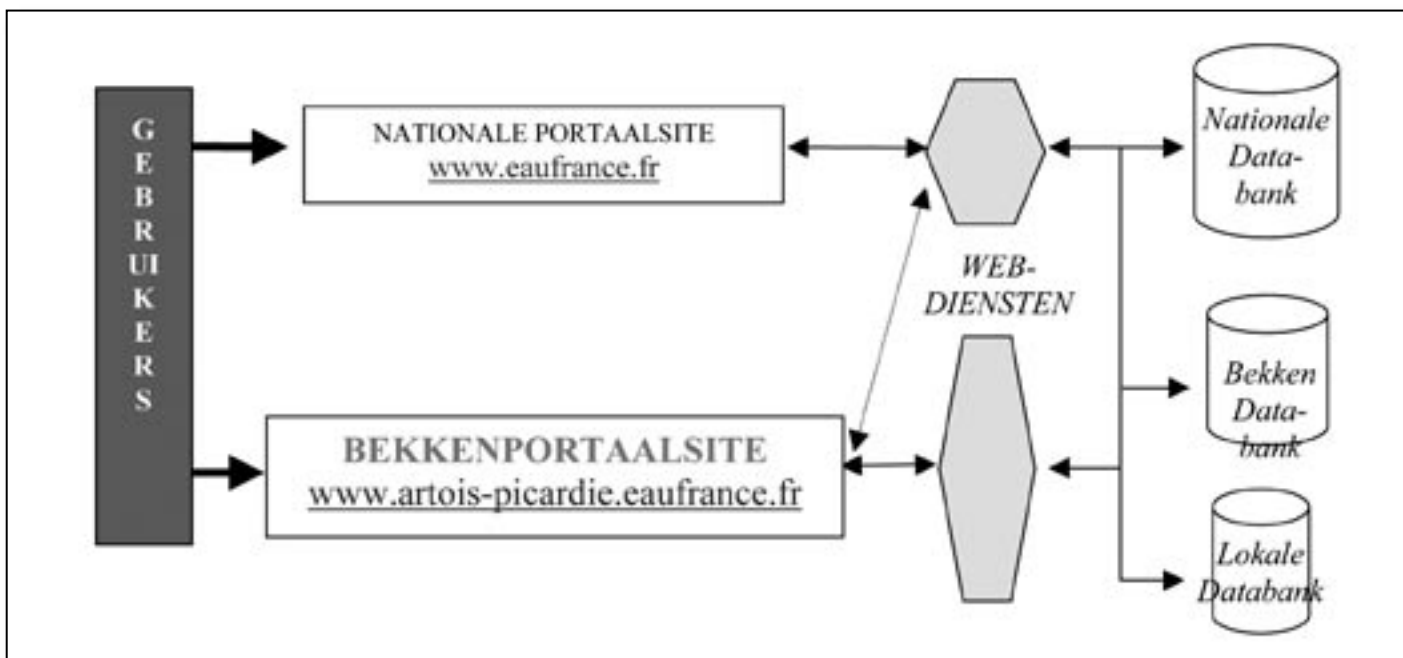
De vormbepaling van dit toekomstig water-informatiesysteem en de conceptie en de planning van de betrokken werkterreinen voor de oprichting ervan gebeuren zowel op nationaal niveau als per stroombekken. Begin 2005 is er tevens een nationaal portaal EauFrance (www.eaufrance.fr) in gebruik genomen om de bestaande gegevens ter beschikking te stellen van het publiek.

Per bekken wordt het werk gecoördineerd en bekrachtigd door een bestuurscomité, met aan het hoofd een coördinator ('Préfet'). Voor het Artois-Picardië-bekken is de DIREN ('Direction Régionale de l'Environnement') de supervisor van het project.

Er zijn een tiental thematische groepen opgericht, die de wateractoren verenigen (territoriale werkgroepen, kamers van koophandel ('chambres consulaires'), vertegenwoordigers van de gebruikers, openbare gebouwen, overheidsdiensten, vertegenwoordigers van de SAGE ('Schémas d'Aménagement et de Gestion des Eaux')...).

De bekkens hebben een nationale omkadering gekregen die de principes voor de opbouw van het waterinformatiesysteem definieert:

- publieke toegang tot de gegevens via een informatica-portaal dat behalve deze toegang ook diensten met toegevoegde waarde aanbiedt (cartografische voorstelling, ...).
- optimalisering op alle niveaus, met speciale aandacht voor de internetlinks naar de bestaande databanken en met verbod op de duplicatie of het kopiëren van de banken (om updates te garanderen) en rekening houdend met de duurzame netwerken van de verschillende actoren in de bekkens en met de verschillende manieren om deze gegevens aan te wenden (KRW, maar ook waterpolitie, crisisbeheer). Deze optimalisering brengt kosten mee die zo nauwkeurig mogelijk worden berekend door het elimineren van overlappingen.
- universeel formaat van de databanken om 'interactie' mogelijk te maken, t.t.z. het linken van verschillende categorieën van gegevens (bijvoorbeeld gegevens over druk op het milieu en kwaliteitsgegevens, de gegevens met betrekking tot de oppervlaktewateren en die betreffende de grondwateren).
- oprichting van een systeem voor kwaliteitsgarantie.

Het 'schéma directeur des données sur l'eau' organiseert op bekkenniveau dus een aantal acties om de kennis die afkomstig is van de wateractoren van het stroomgebied via die unieke portaalsite aan het publiek ter beschikking te stellen. Het richtschema ontwikkelt tevens databanken over druk op het milieu en over de economische omvang, én zorgt voor de herdefiniëring van de netwerken voor de follow-up van de omgeving. Deze netwerken moeten tegemoet komen aan de noden van de wateractoren in de bekkens en de punten voor de beoordeling inzake de Kaderrichtlijn Water zullen slechts een onderdeel van de netwerken vormen.

Tot slot zal het richtschema de verantwoordelijkheden van de verschillende partners verduidelijken, bijvoorbeeld wie zijn de verantwoordelijken, uitvoerders, operatoren en financiers van de verschillende onderdelen van het informatiesysteem. Voor een goede uitvoering van het richtschema zal dus een permanente mobilisering van de wateractoren in het bekken nodig zijn.

De doelstelling is dat de 'Préfet' van het stroomgebied in december 2005 een eerste richtschema van de watergegevens publiceert zodat het in 2006 van kracht kan worden. Het schema zal vervolgens geüpdatet worden en indien nodig vervolledigd. De complete ontwikkeling zal gespreid worden over een periode van vijf jaar.

Colette Dalle-Fratte
gebaseerd op de presentatie van Liones Gardes,
DIREN Nord-Pas de Calais – délégation de bassin Artois-Picardie,
tijdens de boottocht SCALDIT van 14 juni 2005

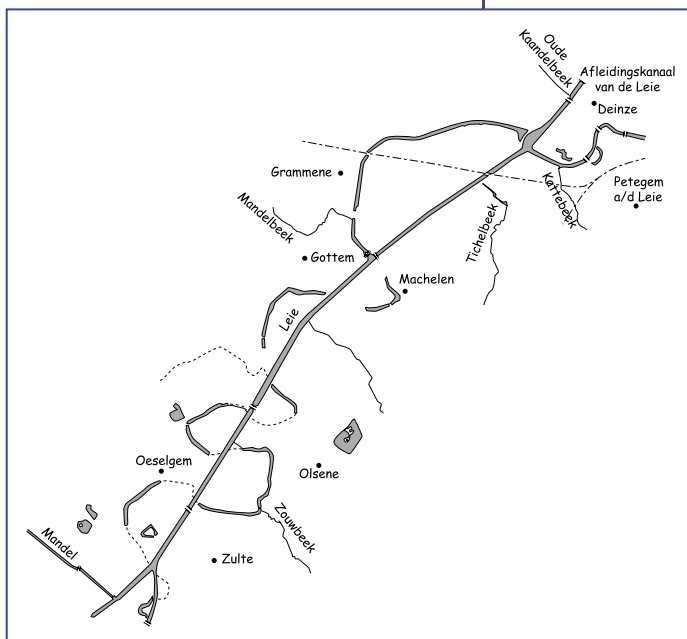
In 1998-1999 werd in opdracht van de afdeling Bovenschelde, die nu deel uitmaakt van de Waterwegen en Zeekanaal nv (WenZ) maar toen nog van de Administratie Waterwegen en Zeewezen (AWZ), een studie gemaakt over de mogelijkheden van vrachtvervoer via de Leie. Deze studie had vooral een economische invalshoek. De conclusie was dat de uitbouw van de Leie voor duwvaart tot 4.400 ton voor Vlaanderen een goede zaak zou zijn. De Leie zou op die manier een schakel worden in de verbinding tussen het Seinebekken en het Scheldebekken.

Vroegere ingrepen op de Leie met aanpassingen van de waterweg voor schepen tot 1350 ton hebben geleid tot een sterke achteruitgang van de natuurwaarden in de Leievallei. Om deze ecologische schade in de mate van het mogelijke te herstellen én om bij de realisatie van de Seine-Scheldeverbinding maximaal rekening te houden met de overgebleven ecologische en ruimtelijke kwaliteit werd aan het vaarwegproject een project 'Rivierherstel Leie' gekoppeld. Hierbij werd geprobeerd een meer integrale visie te ontwikkelen voor het deeltraject Wervik-Deinze. In dit project wordt een visie uitgewerkt voor de Leie op het vlak van waterbeheer, natuurontwikkeling, recreatie en de ruimtelijke behoeften inzake wonen en werken. Het is de bedoeling om een multifunctionele rivier te bekomen die nauwer aansluit bij de oorspronkelijke situatie.

De Leie passeert langs stedelijke omgevingen, open ruimtes en overgangsbieden. Elke zone vraagt een specifieke aanpak. Zo staat in de stedelijke omgeving de recreatieve functie centraal. De Leie-oeveren moeten een plaats worden om te wandelen en te fietsen, kortom om aan natuurbeleving in de stad te doen. In het overgangsbied tussen de stad en het platteland kan aan landschapsopbouw gedaan worden en moeten economische ontwikkelingen beter landschappelijk worden geïntegreerd. In de open ruimte focust het project op de herintegratie van de Leie in het omliggende landschap en de vrijwaring en opwaardering van het nog aanwezige landelijke karakter. De dorpskernen die hun ontstaan aan de Leie te danken hebben, zoals Gottem, Grammene, Machelen, Oeselgem, Ooigem, moeten waar mogelijk opnieuw een tastbare band krijgen met de rivier.

► Samenvloeiing van de gekanaliseerde Leie en de toeristische Leie.

Een belangrijk onderdeel van het rivierherstel is het opnieuw inschakelen van afgesneden meanders en het terug openleggen van een aantal gedempte meanders. De oude Leiemeanders zijn de dragers voor de natuurontwikkeling. Ze vormen refugia waarop meer zeldzame - en vervuilingsgevoelige - planten- en diersoorten zich terugtrekken. In de gekanaliseerde Leie staan de kwaliteit van het water en het voorzien van ecologische oeverinrichtingswerken centraal bij de herinrichting. Op die manier kan herkolonisatie vanuit de afgesneden meanders een kans krijgen.

Natuurontwikkeling kan op de gekanaliseerde Leie door de aanleg van paaiplassen en natuurtechnische oevers, op de oude meanders door ze opnieuw te verbinden met de gekanaliseerde Leie en de reservaten uit te breiden op zijbeken zoals de Oude Mandel, de Vondelbeek of de Zeverenbeek. Hier kan aan graslandbeheer en landschapsherstel gedaan worden. Maar de natuurontwikkeling is niet mogelijk zonder een grondige verbetering van de waterkwaliteit van de rivier, daar is ook WenZ zich van bewust.

Lieven Van den Bogaerd
met dank aan Willem Van Crombrugge,
WenZ, afdeling Bovenschelde

Meer info vind je op www.rivierherstelleie.be

De Zuid-West-Vlaamse Natuur- en Milieukoepel vzw die alle lokale verenigingen verzamelt, steunt het concept waarbij infrastructuurwerken voor economisch nut gelinkt worden aan projecten voor natuurherstel. Zij signaleren nog wel een flink aantal knelpunten voor de uitvoering van het rivierherstelplan Leie.

Volgens de natuurverenigingen is het ganse project maar rendabel als er een serieuze verschuiving komt van het vrachtverkeer over de weg naar het watertransport. Deze switch zal er alleen komen door een gericht beleid van de Vlaamse regering. Tot op heden is daar weinig van te zien.

De natuurverenigingen willen ook dat de Vlaamse regering met een duidelijk statement naar buiten komt, waarbij de koppeling van de infrastructuurwerken aan het natuurherstel wordt bevestigd. Ze willen zekerheid dat de ingrijpende verbredings- en verdiepingswerken alleen maar zullen worden aangevat als er tegelijkertijd gewerkt wordt aan 'echt rivierherstel'. In het verleden zijn er op dat punt slechte ervaringen geweest: bij de vorige verdieping van de Schelde zijn beloofde natuurcompensaties niet uitgevoerd. Dit scenario mag zich niet herhalen.

De herstelprojecten moeten ook meer zijn dan een druppel op een hete plaat, want ze moeten vroegere én toekomstige schade aan de natuur compenseren. Er is ook overleg met

Aquafin nodig, want de natuurprojecten voor rivierherstel kunnen pas starten als een aantal belangrijke zuiveringsprojecten opgestart zijn. Het Vlaamse Gewest moet eerst en vooral de lozingspunten in de meanders en de instromende beken zoals de Mandel aanpakken.

Momenteel is het plan voor de Seine-Scheldeverbinding ook niet doorgedrongen van de administraties naar het niveau van de lokale politiek en de lokale bevolking. Eens de Vlaamse regering de grote beleidslijnen heeft vastgelegd, dringt zich een transparant communicatieplan naar hen toe op.

De natuurverenigingen wijzen tenslotte ook op de noodzaak aan overleg tussen Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk om de gehele Leievallei op een eenvormige manier te beheren. Dat deze vraag geen luxe is, blijkt momenteel voor het stroomopwaartse gebied van de Leie: met de plannen voor de verbreding van de Leie en een nieuwe verbindingsweg in Komen voor een nieuw industriegebied in de Leievallei dreigt in Komen een zeer waardevol moerasgebied te verdwijnen.

*Kristina Naeyaert,
Natuurpunt, afdeling Wevelgem-Menen*

Na de tweede verdieping van de Westerschelde in 1997 gaf Vlaanderen meteen te kennen de vaargeul verder te willen verruimen. Nederland stelde voor eerst gezamenlijk de toekomst van het estuarium uit te stippelen. Dit vertaalde zich in 2001 in een Langetermijnvisie Schelde-estuarium: een toekomst voor 2030, waarin het estuarium zowel qua veiligheid, toegankelijkheid als natuurlijkheid beter af zou zijn.

De Langetermijnvisie op korte termijn

De eerste stap bestond uit het opstellen van de Ontwikkelingsschets 2010, een integraal ontwikkelingsplan voor de middellange termijn. Hiervoor werd een Vlaams-Nederlands projectteam gevormd met de roepnaam ProSes. Op allerlei terrein werd onderzoek uitbesteed, begeleid door externe deskundigen en belanghebbenden. Daarnaast probeerden regionale en lokale bestuurders, havenbaronnen, vertegenwoordigers van het bedrijfsleven, de landbouw en de natuurbeweging in het zogenaamde Overleg van Adviserende Partijen tot een breedgedragen pakket aan maatregelen te komen.

Gedeelde inzichten

Het ProSes-onderzoek leverde drie cruciale inzichten op, waarover alle partijen het eens waren: (I) de morfologische modellen voorspellen geringe schade voor de Westerschelde bij verdere verruiming, (II) de economische prognoses van de verruiming zijn zeer positief en (III) de natuurkwaliteit van het estuarium schiet tekort, vooral omdat de ruimte ontbreekt voor de kenmerkende estuariene processen, zoals het wandelen van geulen en schorvorming. Het skelet van de Ontwikkelingsschets 2010 bevatte bijgevolg zowel de voorgestelde verruiming als natuurontwikkeling door ontpoldering.

Wie zal dat betalen?

Het havenbedrijf en de natuurbeweging konden zich hierin vinden, maar de bestuurlijke Zeeuwse vertegenwoordiging bevond zich daardoor plotseling in een lastig parket. De verruiming was immers vooral goed voor Antwerpen, terwijl de ontpoldering in Zeeland moest plaatsvinden. Ook de Nederlandse overheid zal zich rot geschrokken zijn, want daar ging men er altijd vanuit dat Vlaanderen de kosten voor de natuurontwikkeling op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn zou moeten betalen. Nu de verplichting tot natuurontwikkeling werd herleid naar alle ingrepen uit het verleden, moest Nederland gaan meebetalen aan natuurontwikkeling. Men had er plotseling alle belang bij dat de onderzoeksconclusies werden afgezwakt. Vooral de noodzaak tot natuurontwikkeling kwam onder vuur van de Nederlandse overheden.

Hoeveel natuurontwikkeling?

Zonder begeleidende argumentatie werd het natuurgedeelte van achtereenvolgende conceptschetsen uitgedeeled. Gelukkig leidde een cruciale risicoanalyse van ProSes er nog toe dat de Nederlandse natuurparagraaf alsnog werd opgewaardeerd tot 620-790 ha estuariene natuur. De schets bevatte niet alleen een verbeterde natuurparagraaf, maar legde ook expliciet de koppeling tussen de verruiming en de natuurontwikkeling: zonder natuurontwikkeling geen verruiming. Na zijn voltooiing werd de schets direct door de Vlaamse regering goedgekeurd. Vier maanden later, in maart 2005, ging ook de Nederlandse regering akkoord en werd Zeeland gevraagd de regie over een natuurontwikkelingsplan van minimaal 600 ha te voeren.

Aanduiding 600 ha natuurontwikkelingsgebieden

Die laatste vraag heeft Zeeland nog niet beantwoord. De Zeeuwse politiek eist eerst een onderbouwing voor de onvermijdelijkheid van minimaal 600 ha nieuwe estuariene natuur. Nochtans is binnen ProSes al lang erkend dat 600 ha natuurontwikkeling slechts een beginstap kon zijn. Het benodigde geld voor de inrichting en voor flankerend landbouwbeleid is zelfs al toegezegd, samen M€ 200. De eis van de Zeeuwse politiek heeft daarom meer rituele dan reële politieke waarde.

De Zeeuwse Milieufederatie is bereid met de provincie constructief mee te zoeken naar breed gedragen maatregelenpakketten. Voorwaarde is wel dat de betreffende besluiten uit de Ontwikkelingsschets 2010 gerespecteerd worden. Dat betekent dat het minimum van 600 ha niet ter discussie kan staan, zo min als de vraag of binnendijkse natuur of jachthavennatuur ook oké zijn. Estuariene natuur is natuur die werkelijk deel uitmaakt van het estuarium en dus het resultaat van ontpoldering. Tenslotte moet de inrichting uiterlijk in 2010 in uitvoering zijn.

Vincent Klap,
Zeeuwse Milieufederatie
Coördinator Werkgroep Schelde-Estuarium

Als de waterzuiveringsinstallatie van Brussel-Noord over iets meer dan een jaar operationeel wordt, zal het Brussels Hoofdstedelijk Gewest het eerste gewest in België zijn waar (bijna) al het afvalwater zal gezuiverd worden. Voldoende aanleiding dus om de geschiedenis, de huidige situatie en de toekomst van de waterzuivering in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest even te overlopen.

Brussel is ontstaan in de vochtige Zennevallei, op en rond één van de talrijke eilandjes waar de Zenne en haar zijarmen omheen kronkelden. Vanaf de 11de eeuw speelde de Zenne een belangrijke rol in de industriële ontwikkeling en de economische welvaart van de stad. Door de eeuwen heen echter veroorzaakten de overbevolking en de toenemende industrialisatie ernstige problemen op het vlak van hygiëne en vervuiling. De Zenne werd een open riool. Overstromingen en herhaaldelijke epidemieën leidden in de 19de eeuw tot de overvelving van de Zenne en tot de bouw van een rioolstelsel met als enige doel de afvoer van het afvalwater ten behoeve van de volksgezondheid. Tot op de dag van vandaag vloeit afvalwater rechtstreeks de Zenne in. Tot het jaar 2000 werd het afvalwater van de hele agglomeratie onbehandeld in de rivier geloosd! Pas in 1980 werden initiatieven gestart voor zuivering. Momenteel wordt meer dan 2/3 van het afvalwater ongezuiverd in de Zenne geloosd. Bij het binnenstromen in het Gewest is de Zenne reeds sterk vervuild door afvalwater uit Vlaanderen en Wallonië. Wanneer ze in Vilvoorde Brussel buitenstroomt heeft zij bijgevolg een verhoogde vuilvracht waardoor zij op haar beurt de Schelde ten hoogte van Rupelmonde en dus ook de kustwateren van de Noordzee sterk verontreinigt.

Van concept ...

In 1980 werd in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest een richtplan i.v.m. de zuivering van het afvalwater goedgekeurd. Dit plan hield de bouw in van twee waterzuiveringsinstallaties in het noorden en het zuiden van het Gewest. In 1991 verscheen een Europese richtlijn (91/271/CEE) die de zuivering van stedelijk afvalwater verplicht maakte. Hierin staan een programma en een uitvoeringstermijn weergegeven voor het verzamelen en het zuiveren van het van de agglomeraties afkomstige afvalwater. De bepaalde termijnen zijn enerzijds afhankelijk van het aantal 'inwonerequivalenten'¹ (IE) en anderzijds van de situatie van afvalwaterlozingen in 'kwetsbare gebieden'². De omzetting van deze richtlijn naar Brusselse wetgeving in maart 1994 laat toe dat de uitvoering van het in de jaren '80 opgestelde richtplan kracht kan worden bijgezet. Het Zennebekken werd als kwetsbaar gebied aangeduid wat inhoudt dat de zuiveringsstations van meer dan 10.000 IE een tertiaire³ zuivering moeten uitvoeren, overeenkomstig de eisen van de richtlijn (uiterste datum 31 december 1998). Brussel slaagde er niet in deze uitvoeringstermijn te respecteren en kwam zo op de weinig eervolle lijst van steden terecht die nog niet over een afvalwaterzuiveringssysteem beschikken ...

... tot realisatie

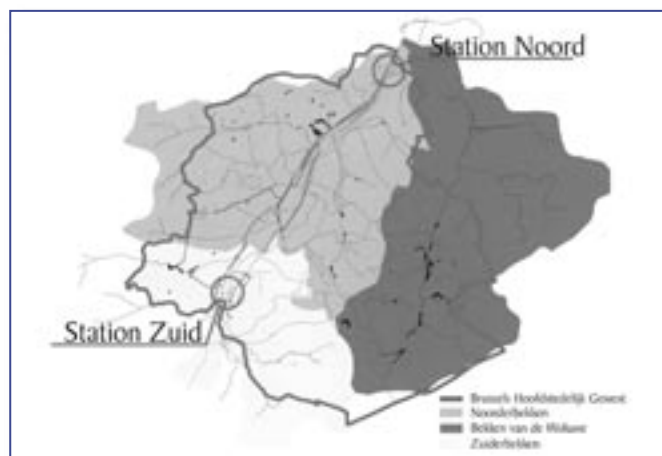
Met het operationeel worden van het waterzuiveringsinstallatie (RWZI) Brussel-Zuid, dat op de grens ligt met de gemeenten Anderlecht en Vorst, kwam er in augustus 2000 toch eindelijk verbetering in de situatie. De RWZI zorgt namelijk voor de reiniging van het afvalwater van het Zuid-bekken en haar dimensionering maakt het mogelijk het afvalwater van 360.000 IE te zuiveren. De afvalwaterbehandeling gebeurt op secundair⁴ niveau, wat lager is dan het door de Europese richtlijn opgelegde niveau. In oktober 2006 zal dan een tweede belangrijke fase plaatsvinden met de voltooiing van de RWZI van Brussel-Noord. Dat bevindt zich aan de rand van het Zeekanaal Brussel-Schelde, op een oude industriële site waardoor ook de Zenne stroomt. Het zal het afvalwater van de deelbekkens Noord en Woluwe zuiveren. Voorafgaand aan de definitieve inwerkingtreding in maart 2007

is een testperiode van 5 maanden voorzien. Het afvalwater van 1,1 miljoen IE zal nu eindelijk kunnen worden gezuiverd! De RWZI zal uitgerust zijn voor een zuivering op tertiair niveau teneinde de stikstof en de fosfor uit het afvalwater te filteren. Vier collectoren zullen het station voeden. Een nieuwe collector van bijna 7 km lang die ingeplant is op de linkeroever van het kanaal tussen het Saincteletteplein en de nieuwe RWZI, bevindt zich momenteel in de afwerkingsfase. Daarnaast wordt er gewerkt aan de Woluwecollector, die momenteel te Vilvoorde in de Zenne loost, en waarvan de aansluiting op de RWZI de aanleg van een nieuw tracé impliceert vanaf het bekken van Diegem. De bestaande collectoren (Haren en recheroever), die het afvalwater van het centrum verzamelen, zullen eveneens op deze nieuwe RWZI worden aangesloten.

Vragen naar de toekomst

De voltooiing van de RWZI Brussel-Noord eind 2006 zal het eindelijk mogelijk maken om, samen met de RWZI Brussel-Zuid, al het afvalwater van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te zuiveren - op enkele wijken na. Toch moet men waakzaam blijven en de werkelijke impact van de zuivering op de kwaliteit van het Zennewater analyseren en nagaan of de Europese eisen nu wel degelijk nageleefd worden. Er zijn vele vragen. Welke impact zullen de de RWZI's Brussel-Zuid en Brussel-Noord hebben op de kwaliteit van het Zennewater? Op de kwaliteit van het Scheldewater? En van de Noordzee? Zal de omgeving van de RWZI Brussel-Noord hinder ondervinden? Welke zullen de gevolgen zijn van de omzetting van de Kaderrichtlijn Water⁵ (2000/60/CE) in de Brusselse wetgeving? Zullen er bijkomende maatregelen moeten getroffen worden? Zal de toekomstige kwaliteit van het water van de Zenne voldoen aan de eisen van de Europese richtlijn? Wat zal de evolutie van de zuivering zijn binnen 20, 30 jaar?... Al deze vragen staan op het programma van de volgende info- en debatavond 'Dinsdagen van de Zenne' 'Wordt de Zenne weer beter?' op 29 november aanstaande betreffende de zuivering van het afvalwater van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Een thema om op te volgen dus!

Sylvie Posel

► Wat het afvalwater betreft is het Brussels Hoofdstedelijk Gewest onderverdeeld in drie hydrografische deelbekkens: het noordelijk deelbekken, het zuidelijk deelbekken en het deelbekken van de Woluwe. Deze 3 deelbekkens strekken zich gedeeltelijk uit tot op het grondgebied van het Vlaams Gewest.

¹ staat voor het gemiddelde gehalte aan verontreinigende stoffen die per jaar en per inwoner worden geloosd

² watermassa waarvan bepaald is dat zij eutroop is (rijk aan nutritieve minerale elementen, met name stikstof en fosfor wat een proliferatie van de algen en de vegetatie teweegbrengt) of het op korte termijn zou kunnen worden indien er geen beschermingsmaatregelen worden getroffen.

³ tertiaire zuivering: zuivering met het oog op het wegfilteren van stikstof en fosfor

⁴ secundaire zuivering: zuivering via een procédé dat over het algemeen een biologische behandeling vereist (zonder de wegfiltering van stikstof en fosfor)

⁵ deze Europese Kaderrichtlijn Water van 23/10/2000 heeft tot doel de kwaliteit van alle wateren -stilstaande wateren, waterlopen, grond- en kustwateren- in Europa te verbeteren door een integraal waterbeheer op niveau van hydrografische bekken.

De zuivering van afvalwater in landelijke gebieden is nooit van de grond geraakt. En dat heeft zijn redenen. Er is veel geld voor nodig en de reglementering verandert voortdurend. Minister Lutgen heeft nieuws voor ons. Zijn oriëntatienota over de 'aangewezen sanering in landelijke gebieden' die in juni jongstleden door de Waalse regering werd goedgekeurd, moet de financiering van deze dure operatie volledig herbekijken. Met zijn nota zet Lutgen grote werken in gang, want meer dan 132.000 woningen moeten aangepakt worden: een enorme taak.

Dankzij een aantal voorgestelde maatregelen zal waterzuivering geen voorrecht meer zijn van een paar gefortuineerden, maar een recht voor iedereen. De regionale financiering van de individuele waterzuivering ruimt een enorm obstakel op de weg naar proper water in de landelijke gebieden op. De burgers zouden de keuze krijgen tussen een premie die aangepast is aan de stijging van de kosten of het ten laste nemen van de operatie door de SPGE (Société Publique de Gestion de l'Eau, te vergelijken met het Vlaamse Aquafin).

De oriëntatienota van de regering moet nog vertaald worden in een wettekst. Sleutels tot succes zijn onder meer duidelijke informatie voor de burgers, een vol-

doende capaciteit van de bedrijven die de operatie moeten uitvoeren, de inzet en de opleiding van het administratief personeel, vereenvoudigde methodes, een stabiel legaal kader en voldoende financiële middelen (naar schatting 500 miljoen euro).

Planten zuiveren op natuurlijke wijze

Inter-Environnement Wallonie vraagt de ontwikkeling van rietvelden en andere technieken die geen elektriciteit vragen omdat deze ideaal zijn voor landelijke gebieden.

De klassieke individuele waterzuiveringsinstallaties of microstations nemen weinig plaats in, maar verbruiken veel energie en vereisen geschoolde arbeidskrachten. De 'zachte' waterzuiveringsinstallaties gebruiken de zuiveringskracht van planten (riet) of de bodem. Deze installaties nemen meer plaats in - wat in landelijke gebieden meestal geen probleem is -, maar zijn eenvoudig en gemakkelijk in onderhoud. Hun prestaties zijn minstens even goed als die van de klassieke zuiveringsinstallaties. In deze tijden waarin de prijs voor een vat ruwe olie recordhoogten bereikt, hebben de zachte technieken het grote voordeel dat ze geen energie verbruiken. Iets om te onthouden!

Frédéric Soete,
Inter-Environnement Wallonie

Laat de toekomst van het water door je pen vloeien

Goed nieuws! Tegen het jaar 2015 moeten de landen van de Europese Unie een goede ecologische toestand van hun wateren kunnen aantonen. Hiervoor moeten zij uiteraard maatregelen treffen. En aan de burgers wordt gevraagd naar hun pen te grijpen en de voorstellen van onze overheid aan een kritische blik te onderwerpen. In het Waals Gewest wordt van 1 januari tot 30 juni 2006 een openbaar onderzoek georganiseerd. De aan het onderzoek onderworpen documenten zijn raadpleegbaar bij de gemeenten, in de CRIE (Regionale Centra voor Milieu-Initiatie) en de riviercontracten. Laat uw stem horen!

Meer info op www.environnement.wallonie.be/directive_eau

SCHELDEBEKKEN

Jan Strubbe neemt afscheid van AWZ

AWZ, de Administratie Waterwegen en Zeewezen van het Vlaamse Gewest, heeft zopas afscheid genomen van directeur-generaal Jan Strubbe (61). De geboren Bruggeling, die elf jaar aan het hoofd van AWZ stond en nu met pensioen gaat, was een uitzonderlijk man die in zijn werkdomein diepe sporen heeft getrokken en zijn sector grondig heeft gemoderniseerd. Hij trad in 1969 in dienst bij het Bestuur der Waterwegen van het toenmalige Belgische ministerie van Openbare Werken. Jan Strubbe zou zijn hele professionele leven lang verknocht blijven aan deze administratie. Sinds 1994 was hij directeur-generaal van AWZ.

Jan Strubbe is altijd een voorvechter geweest van het integrale waterbeleid. Hij was gewonnen voor een multifunctionele aanpak van de investeringen in de Vlaamse waterwegen. De waterwegen moesten niet alleen uitgebouwd worden met aandacht voor de scheepvaart en de afvoer van het water, maar ook met respect voor de ontwikkeling van fauna en flora langs de oevers, het behoud en de ontwikkeling van waardevolle landschappen, de uitbouw van de recreatieve functie van de waterlopen en het zoetwaterbeheer. Dankzij Jan Strubbe is er een trendbreuk in het beleid gekomen, wat resulteerde in betere, mooiere en groenere waterwegen, passend in het landschap en de stedelijke omgeving.

Infrastructuuringrepen waren voor Jan Strubbe de ideale gelegenheid om het Vlaamse rivierlandschap te verfraaien. Dergelijke werken moesten voor Jan Strubbe ook mooi zijn en niet louter functioneel. Dankzij zijn vastberadenheid kan Vlaanderen nu met een aantal 'kunstwerken' pronken die naam waardig. Zo zijn er de Leiewerken in Kortrijk, de herwaardering van het water in de Gentse binnenstad, de bruggen over het Albertkanaal en de nieuwe aanpak van de kustverdediging, enz!

Het adequaat aanpakken van de overstromingsproblematiek was één van de absolute prioriteiten van Jan Strubbe. Hij riep het Hydrologisch Informatiecentrum in het leven en zette zich in voor de actualisatie van het Sigmaplan. Jan Strubbe geloofde ook sterk in een grensoverschrijdende samenwerking met Nederland. Hij was een pleitbezorger voor het uitwerken van een grensoverschrijdende langetermijnvisie voor het Schelde-estuarium waarbij natuur, economie en veiligheid met elkaar verzoend worden.

De milieubeweging vond in hem een belangrijke bondgenoot.

Lieven Van den Bogaerd

Jan Strubbe aan het woord.

Keersluis in Beernem - Graslei in Gent - Ijsputbrug in Brugge

Sinds 2003 blijft de waterkwaliteit stagneren. Tot die conclusie komt de Vlaamse Milieumaatschappij bij de voorstelling van haar jaarverslag waterkwaliteit 2004. Algemeen kampen onze waterlopen met een te laag zuurstofgehalte en te hoge concentraties aan nitraten, pesticiden en andere waterverontreinigende stoffen. Hoe komt het dat na jaren van doorgedreven investeringen in de aanleg van nieuwe riolen, collectoren en zuiveringsinstallaties en een inkrimping van de veestapel de waterkwaliteit niet (meer) verbetert?

VMM zet problemen en knelpunten op een rijtje

Vooreerst verloopt de bouw van nieuwe waterzuiveringsinstallaties en de realisatie van collectorprojecten moeizaam. Dit is vooral te wijten aan de moeilijkheden die de NV Aquafin ondervindt om geschikte inplantingsplaatsen te vinden en om de vereiste vergunningen te krijgen.

Maar ook de uitbouw van het fijnmazig gemeentelijk rioleringsnet laat soms te wensen over. In sommige gemeenten als bv. Horebeke, Kruishoutem en Zoersel is nog geen 50% van het aantal inwoners dat door de gemeenten bij de opmaak van de rioleringsplannen voorzien werd om in de riolering te lozen, op het rioleringsnet aangesloten.

De aanvoer van afvalwater naar de zuiveringsinstallaties is op sommige plaatsen problematisch. Het afvalwater wordt te sterk verdund met grote hoeveelheden niet-verontreinigd grond-, oppervlakte- en hemelwater. Grote pijnpunten zijn de lozing van regenwater afkomstig van grote verharde oppervlakken, aangesloten grachten en waterlopen, drainage- en bemalingswater en gebarsten of gebroken oude riolen met de insijpeling van grondwater tot gevolg.

Ook blijkt uit het overstortmeetnet dat VMM in 2003 startte, dat de overstorten veel te vaak in werking treden waardoor te veel rioleringswater ongezuiverd in de waterlopen terecht komt.

Aanpak van de problemen en knelpunten

VMM startte met de opmaak van een knelpuntendatabank. Eén derde van het gemeentelijk riolerings- en gewestelijk collecteringsstelsel werd reeds op het terrein gescreend. Daarbij werden niet minder dan 4.300 knelpunten geregistreerd. In 41% van de probleemsituaties gaat het om aangesloten grachten.

De aanpak van deze knelpunten luidt volgens VMM een nieuw tijdperk in, dat van de optimalisatie. De Vlaamse regering keurde in maart 2005 een eerste optimalisatieprogramma goed. Een tweede ligt klaar voor goedkeuring. Maar ook de realisatie van de optimalisatieprojecten vraagt tijd en het zal wellicht nog jaren duren voor de effecten ervan zichtbaar zullen zijn.

Maar ...

volgens Bond Beter Leefmilieu zullen de door minister Peeters aangekondigde investeringen een slag in het water blijken als er geen grondige bijsturing van het beleid komt. BBL wijst op de nood aan een duidelijke planning en taakverdeling tussen gewest en gemeente. Aquafin moet een resultaatverbintenis krijgen, en ook voor gemeenten is een stok achter de deur nodig ...

Meer info op www.vmm.be en www.bblv.be.

Christine Braet

Het Europees Hof van Justitie heeft België veroordeeld omdat het de nitraatrichtlijn onvolledig en niet correct naleeft en er nog steeds te veel nitraat gevonden wordt in ons oppervlakte- en grondwater. Er moeten meer inspanningen gedaan worden! Zowel Wallonië als Vlaanderen moeten meer 'kwetsbare gebieden' aanduiden en de actieplannen voor kwetsbare zones aanscherpen. Het Waals gewest moet volgens het arrest ook de stroombekkens in rekening brengen die bijdragen tot een eutrofiëring van de Noordzee. Dit zijn de Maas en de Schelde, zowat geheel Wallonië dus ... Vlaanderen begaat volgens het arrest ook inbreuken op de zogenaamde code van goede landbouwerspraktijk. Zo beschouwt men het bemestingsverbod in een strook van 5 m langs de waterlopen als volstrekt onvoldoende.

Reacties in Wallonië ...

Inter-Environnement Wallonie (IEW), de federatie van Waalse milieuverenigingen, vraagt de Waalse regering om het hele gewest als kwetsbaar gebied aan te duiden en het actieplan te actualiseren. IEW wil dat uitgevoerd wordt wat tijdens de vorige legislatuur werd overeengekomen, namelijk dat de bedrijven hun mest op eigen grond moeten uitrijden en de realisatie van een 'kadaster van mestgronden'. Ze kan ook geen begrip opbrengen voor het feit dat de Waalse regering momenteel overweegt om milieuvergunningen niet langer te relateren aan de veeteelt doordat ze stikstof niet langer zou behandelen als een cruciaal criterium ter evaluatie van de impact van het vee op het milieu. Het is alsof we bij de evaluatie van een luchthaven het

geluidseffect zouden laten vallen. Als het zover komt, kan de overheid volgens IEW zelfs niet meer verhinderen dat in de kwetsbare gebieden aan bepaalde intensieve veeteelt gedaan wordt.

en in Vlaanderen ...

Vlaams milieuminister Kris Peeters reageerde alvast met een verscherpte controle op de mestdumpen nadat uit een steekproef van de federale politie bleek dat 40% van de mestdumpen in Vlaanderen illegaal of onregelmatig zijn. Ook beloofde hij onmiddellijk na het arrest om de hoeveelheid kwetsbare gebieden van 47% uit te breiden tot zo'n 65%. Maar volgens de milieu- en natuurverenigingen zou heel Vlaanderen eigenlijk kwetsbaar gebied moeten worden ... Want zelfs dan - zoals in Nederland onderhand duidelijk werd - zou Vlaanderen nog niet per se aan de nitraatrichtlijnen voldoen. Daarvoor moet het mestoverschot daadwerkelijk weggewerkt worden. Volgens BBL en Natuurpunt kan dit enkel door het aantal dieren drastisch te verminderen. Op 1 januari 2006 wordt een nieuw mestactieplan van kracht. Hopelijk met voldoende slagkracht, want na een tweede Europese veroordeling komt het onvoorwaardelijk tot zware boetes ...

Persberichten vind je op www.iewonline.be en www.bblv.be. Een vademecum over het project intensieve veeteelt is beschikbaar op www.iewonline.be onder de rubriek 'Publications'. Een dossier landbouwbeleid met ook het arrest vind je op www.natuurpunt.be.

*Christine Braet
met dank aan Frédéric Soete,
Inter-Environnement Wallonie*

Actief rond water in Brussel

De nieuwe uitgave van de gids 'Water in Brussel' laat je kennismaken met een 40-tal activiteiten rond de waterlopen en het water in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

In de gids zullen zowel scholen, groepen als individuele deelnemers hun gading vinden. Je vindt er een rijk aanbod aan wandelingen die je meenemen naar fraaie beek-, rivier- en moerasgebiedjes of op zoektocht naar water in de stad. Daarnaast vind je in deze gids ook fietstochten, boottochten, interessante bezoeken en heel wat educatieve activiteiten rond water in de stad. De mooie fotoreportage zal je zeker verleiden tot deelname aan één van de voorgestelde activiteiten. De fraai geïllustreerde gids wil ook informatie rond water, de 'wateractoren' en het waterbeleid in Brussel bij het grote publiek brengen. Hij laat je kennismaken met de rol die de Zenne en de kanalen hebben gespeeld in de Brusselse geschiedenis, maar ook met de verschillende instanties die zich met het waterbeleid in Brussel bezighouden.

De nieuwe editie is in 2 talen (NI/F) verkrijgbaar aan € 2,50 op het info- en documentatiecentrum. Meer informatie bij Coördinatie Zenne tel: 02 206 12 03.

Rivierontmoetingen

Terwijl men in Vlaanderen werk maakt van het project 'Rivierherstel Leie', dreigt in de regio Komen een gevarieerd, tot nog toe ongeschonden natuurgebied verstoord te worden! Een uitgestrekt ecologisch waardevol overstromingsgebied van de Grensleie (les Bas-Prés) moet gedeeltelijk wijken voor menselijke activiteiten als bewoning en transport. Deze ingrepen dreigen de ecologische toekomst van het terrein in gevaar te brengen!

Op 7 december e.k. brengen we tijdens de volgende Rivierontmoeting een bezoek aan het terrein, gevolgd door een info- en debatavond met de verenigingen van 'Rivierontmoetingen' in de Brikkemolen te Wervik.

De 'Rivierontmoetingen' willen uitwisselingen bevorderen tussen personen en verenigingen uit het grensoverschrijdend gebied tussen Leie, Deule en Bovenschelde voor een gezamenlijke aanpak van de milieuproblematiek in dat gebied.

Geïnteresseerden kunnen contact opnemen met het secretariaat van GS-ESF.

De Dinsdagen van de Zenne: 'Wordt de Zenne weer beter?'

Inter-Environnement Bruxelles en Coördinatie Zenne nodigen u op 29 november om 19u uit op de 4e Dinsdag van de Zenne, een info- en debatavond over de waterzuivering in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Tot in 2000 werd het afvalwater van de hele agglomeratie ongezuiverd in de Zenne en/of haar bijrivieren geloosd! Hoe is de toestand vandaag? Dit debat zal informeren en meer duidelijk geven bij de geschiedenis, de huidige situatie en de toekomst van de waterzuivering in het Brussels Gewest. De heren Rosière (BUV), Debongnie (Begeleidingscomité van de effectenstudie Aquiris), Lacasse (BIM) et Bauwens (VUB) zullen het debat leiden.

De info- en debatavonden De Dinsdagen van de Zenne willen op een informele, gemoedelijke manier en met aandacht voor de burger, het debat rond het thema van het water en de waterlopen in het Zennebekken stimuleren.

Deelname is gratis, maar inschrijven op voorhand is noodzakelijk! Meer info: Coördinatie Zenne, tel. 02 206 12 03, info@coordinatiezenne.be

www.grenzelozeschelde.be

Redactie en vertaling

Dolores Baita, Christine Braet, Leo Caemerlynck, Gert De Smedt, Sylvie Posel, David Kuborn, Vanessa Van Liedekerke, Mieke De Leeuw, Lieven Van den Bogaerd, Martine Wauters

Vormgeving

Angélique Corthals
Els Vanhaeght

Drukkerij

Druk in de Weer
'Grenzeloze Schelde Nieuws'
wordt gedrukt op 100%
kringlooppapier met inkt
op vegetale basis.

Secretariaat

v.z.w. Grenzeloze Schelde -
Escaut sans Frontières a.s.b.l.
Akenkaai 2bis - B-1000 Brussel
Tel.: +32 (0)2 201 08 08
Fax: +32 (0)2 203 07 09
email: info@gs-esf.be
Openingsuren secretariaat: ma - vr: 9.30u - 17.30u

Abonnement 4 nummers/jaar:
7,50 euro (10 euro voor Nederland
en Frankrijk, 25 euro voor open-
bare besturen en instellingen)
op het rekeningnummer
001-2195556-37 (Fortis, België)